

Staatssecretaris

Bestuurskern

Dir. Veiligheid en Risico's
Plesmanweg 1-6
Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Contactpersoon

5.1.2.e

5.1.2.e

M 5.1.2.e

5.1.2.e @minienm.nl

nota ter informatie

Aanbieding dossier Algemeen Overleg
gewasbeschermingsmiddelen 13 januari 2016

Datum

- 6 JAN, 2016

Kenmerk

IENM/BSK-2015/218287

Bijlage(n)

1

Inleiding

Hierbij bied ik u het dossier aan voor het Algemeen Overleg gewasbeschermingsmiddelen dat de Tweede Kamer heeft gepland op 13 januari 2016.

Voor dit AO zijn de staatssecretaris van Economische Zaken en de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu uitgenodigd. U zult daar worden ondersteund door de directeur Veiligheid en Risico's, Bestuursondersteuning en nader te bepalen experts.

Vooroverleg

Het vooroverleg staat in uw agenda op maandag 11 januari van 13.30-14.00u.

Ik stel voor tijdens het vooroverleg in elk geval kort in te gaan op:

- buiten gebruiken van rattengif (LTO lobbyt voor vergaande uitzondering agrariërs);
- waterzuivering glastuinbouw (LTO Glaskracht lobbyt voor uitzondering kleine bedrijven);
- informeren consumenten (gebruik gewasbeschermingsmiddelen, en rodenticiden);
- hormoonverstorende stoffen (arrest Hof , druk op EU-commissie, voorzitterschap);
- conceptbrief EZ over imidacloprid en neonicotinoïden.

Dossier

Deze nota is als volgt opgebouwd:

- Eerst worden de politiek meest relevante aandachtspunten beschreven.
- In de eerste bijlage bij deze nota worden alle onderwerpen die op de agenda staan, in een alinea toegelicht.
- In een tweede bijlage wordt een korte schets gegeven van het kader, u vanuit uw vorige functie grotendeels al bekend, van het systeem van gewasbescherming en biociden met de departementale taakverdeling, ook bij dit AO.

In het dossier treft u een "algemene redeneerlijn" aan, een overzicht van actuele moties met een stand van zaken en een overzicht van politieke standpunten.

Q&A's zijn beschikbaar en worden achter de hand gehouden.

Samenvatting en kernboodschap

Reikwijdte AO

Het AO met de vaste kamercommissie van Economische Zaken heeft als reikwijdte de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen en buiten de landbouw. Daarnaast is met het agendapunt knaagdierbestrijding ook het gebruik van biociden aan de orde.

Belangrijkste politieke aandachtspunten

Op dit moment lijkt de politieke discussie op uw terrein zich vooral te richten op:

- (a) Het akkoord over de zuiveringsplicht glastuinbouw;
- (b) Het buiten gebruiken van rattenbestrijdingsmiddelen.

Het komende verbod op chemische middelen buiten de landbouw (inclusief de positie van laagrisicomiddelen buiten de landbouw) is reeds aan de orde geweest in het VSO van 30 november 2015, hetgeen slechts heeft geresulteerd in twee aangenomen moties. Deze aangenomen moties (betreffende de rol van Vewin en NMF bij de Green Deal Sport en het stimuleren van de beschikbaarheid van alternatieven voor particulieren) hebben geen invloed op de inhoud van het Besluit. Moties met de strekking om het besluit niet in te voeren of uit te stellen, zijn verworpen. Dat geldt ook voor een motie om alsnog laagrisicomiddelen uit te zonderen. Hieruit mag worden geconcludeerd dat een (ruime) Kamermeerderheid uw beleid steunt.

Op EZ-terrein zal de aandacht zonder twijfel uitgaan naar neonicotinoïden en imidacloprid (relatie met de zuiveringsplicht glastuinbouw), waarover EZ voor het AO mede namens u een brief aan de Kamer wil sturen. Daarnaast zal aandacht op EZ-terrein uitgaan naar de toelatingsprocedure van glyfosaat.

Ad (a) De Kamer heeft bij motie (VVD) opgeroepen "een realistisch tijdpad" te hanteren bij de introductie van de zuiveringsplicht voor de glastuinbouw. Een zeer groot aandeel van de normoverschrijdingen (water) wordt aan deze sector toegeschreven. Het heeft veel moeite gekost om dit najaar het Hoofdlijnenakkoord te kunnen sluiten met de glastuinbouwsector, Nefyto, Ctgb, VNG en UvW (en Natuur en Milieu met een apart verwoord standpunt) om tot de afspraak te komen die in de kern inhoudt dat:

- er overeenstemming is over de zuiveringsplicht met een rendement van minimaal 95% per 1 januari 2018;
- het bevoegd gezag maximaal drie jaar uitstel (dus tot uiterlijk 1 januari 2021) kan verlenen voor bedrijven die het afvalwater via een 'collectieve zuivering' zuiveren;
- het Ctgb heeft toegezegd de zuiveringsplicht ook per 1 januari 2018 te laten ingaan als in de komende periode bij een herbeoordeling van een gewasbeschermingsmiddel een zuivering via het gebruiksvoorschrift moet worden voorgeschreven. Het Ctgb acht dit echter niet mogelijk als een hoger zuiveringsrendement is vereist dan 95%. Hiervoor wordt nog gewerkt aan aanvullende oplossingen, zoals aanvullende maatregelen die bovenop de zuivering kunnen worden genomen om te kunnen voldoen aan de toelatingscriteria.

Bij het recente AO landbouw, waar u als Stas EZ mede namens Stas IenM het woord voerde, bleek bij veel kamerleden (ook het CDA) waardering te bestaan. De VVD gaf als enige aan niet blij te zijn met het akkoord en sprak van "stapeling van maatregelen". Bij dat laatste werd overigens meer bedoeld op gevreesde nadere stappen tegen neonicotinoïden dan het akkoord

zelf, dat in zichzelf immers geen nieuwe maatregel introduceert (het is vooral uitstel van een eerder voorgenomen maatregel). De door de VVD gevraagde nadere uitleg maakt onderdeel uit van de nog niet verzonden Kamerbrief van Stas EZ die het voorgenomen beleid inzake neonicotinoïden schetst.

De Kamer heeft dit akkoord niet alleen nogmaals voor komend AO geagendeerd, maar ook voor het Wetgevingsoverleg Water, waar Minister IenM aan tafel zat (30/11). Ter voorbereiding op dit Wetgevingsoverleg had de Kamer 74 vragen gesteld over het Hoofdlijnenakkoord (zijn beantwoord). Tijdens het Wetgevingsoverleg Water van 30 november 2015 heeft Geurts (CDA) een motie ingediend met het verzoek om bij het in beeld brengen van de verschuiving van de effecten van de energiebelasting ook de kosten voor de waterzuivering mee te nemen. Dit ligt op het terrein van Financiën. De motie is aangehouden in afwachting van een brief hierover.

Het Hoofdlijnenakkoord is een belangrijke mijlpaal, maar in de uitwerking spelen nog enkele vraagstukken die tijdens het AO aan de orde kunnen komen:

- Het Ctgb kan invoering van de zuiveringsplicht via het etiket niet uitstellen tot 1 januari 2018 als een hoger zuiveringsrendement nodig is dan 95%. Hiervoor wordt gewerkt aan aanvullende maatregelen bovenop de zuivering. Deze maatregelen moeten dan ook kunnen worden doorgerekend in het nieuwe beoordelingsmodel, dat daarvoor moet worden aangepast. Als dankzij deze maatregelen kan worden volstaan met een zuivering van 95%, kan het Ctgb die verplichting wel uitstellen tot 1 januari 2018.
- De sector blijft aandringen op het maken van een uitzondering op de zuiveringsplicht voor kleine bedrijven (tot 2500 m²). Op ambtelijk niveau wordt aangestuurd op het niet maken van een dergelijke uitzondering.

Ondanks de hiervoor genoemde vraagstukken is de kernboodschap: het is een door de sector zelf omarmd akkoord, we gaan dat nu dan ook niet wijzigen maar we gaan allen door met volle kracht vooruit.

Buiten reikwijdte verzoek

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlage 1

Korte beschrijving van de belangrijkste aspecten van de IenM-onderwerpen

Buiten reikwijdte verzoek

Omwonenden (agendapunt 5)

In mei 2015 is de Kamer geïnformeerd over het omwonendenonderzoek. Dit onderzoek wordt uitgevoerd na advies van de Gezondheidsraad, waaruit bleek dat we te weinig weten over de blootstelling van omwonenden aan gewasbeschermingsmiddelen om te kunnen beslissen of aanvullend beleid nodig is.

In de brief van 18 mei 2015 is beschreven dat vanwege budgettaire redenen eerst het onderzoek wordt uitgevoerd bij de bollenteelt en daarna bij de fruitteelt. De eerste fase kost ongeveer €6 mln, de tweede zal op circa €5 mln uitkomen.

In het rapport van Greenpeace "Het appelgif valt ver van de boom" wordt gesteld dat de overheid erg traag is geweest met financiering, pas in 2019 onderzoek wordt gedaan naar de blootstelling van omwonenden rondom fruitteelt en de resultaten daarvan pas in 2021 bekend zullen worden. Zoals u bekend is, heeft het terugtrekken van VWS uit de financiering inderdaad vertraging opgeleverd. Dat is echter beperkt. Het is een complex en uitgebreid wetenschappelijk onderzoek waarbij zorgvuldigheid van groot belang is: als na het onderzoek de conclusies in twijfel kunnen worden getrokken, is het voor niets geweest.

Zuiveringsplicht glastuinbouw (agendapunt 6)

De glastuinbouw is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de normoverschrijdingen in het oppervlaktewater. In oktober 2015 is een Hoofdlijnenakkoord gesloten met de sector en andere betrokkenen over de invoering van de zuiveringsplicht voor het afvalwater in de glastuinbouw. Met dit akkoord is uitvoering gegeven aan de motie Bosman en Ladders die vroeg om een realistische tijdsplanning.

Ondanks het bereikte akkoord, heeft de VVD tijdens de tweede termijn van het AO Landbouwbeleid op 14 oktober 2015 een punt gemaakt van de "stapeling van maatregelen" die wordt opgelegd aan de sector. Die stapeling zit overigens de facto niet in dit akkoord, omdat de kern daarvan is dat de maatregel die voorzien was in te gaan op 1 januari 2016 nu, in iets aangescherpte vorm, wordt uitgesteld naar 1 januari 2018. De staatssecretaris van EZ heeft toegezegd een reactie te geven op de "stapeling" in haar brief over imidacloprid en neonicotinoïden.

Het is van belang dat er niet meer wordt getornd aan het bereikte akkoord (partijen zijn het immers eens), maar dat dit ten uitvoer wordt gebracht.

Een lastig punt is de samenhang tussen twee systemen (ook wel aangeduid als "synchronisatieproblematiek"): het Ctgb legt bij beoordeling van middelen een zuiveringsplicht als gebruiksvoorschrift op waar zij dat nodig acht; in de milieuregelgeving kunnen voor de sector bepalingen worden opgenomen die invoering van een zuiveringsplicht reguleren. Afspraak is dat de milieuregelgeving in werking treedt op 1 januari 2018, en dat het Ctgb *waar mogelijk* tot die tijd terughoudend is met het eisen van een zuiveringsplicht per beoordeeld middel. Een aandachtspunt zijn middelen die zonder zuivering volgens de beoordeling de normen in zeer grote mate zouden overschrijden en waarvoor 95% zuiveringsrendement niet genoeg is. De afspraken met het Ctgb over synchronisatie gelden niet voor deze situaties. In het Hoofdlijnenakkoord is daarom afgesproken met aanvullende maatregelen (zoals wachttijd

tussen toepassen en lozen) het verschil tussen een hoog verwijderingsrendement en 95% te overbruggen. Dit vergt echter ook aanpassing van de beoordelingsmethodiek en het is nu nog niet zeker of deze maatregelen voldoende effectief zijn.

De sector blijft aandringen op het maken van een uitzondering op de zuiveringsplicht voor kleine bedrijven (tot 2500 m²). In het akkoord is afgesproken dat beide ministeries zich hierover nog zullen uitspreken. Op ambtelijk niveau wordt aangestuurd op het niet maken van een dergelijke uitzondering, maar het principe te hanteren dat een zuiveringsplicht geldt als sprake is van glastuinbouw én lozing van afvalwater met gewasbeschermingsmiddelen. Om niet aan de zuiveringsplicht te hoeven voldoen, heeft de ondernemer de keuze om geen gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken of geen afvalwater te lozen. Tijdens het Wetgevingsoverleg Water van 30 november 2015 heeft Geurts (CDA) een motie ingediend met het verzoek om bij het in beeld brengen van de verschuiving van de effecten van de energiebelasting ook de kosten voor de waterzuivering mee te nemen. Dit ligt op het terrein van Financiën. De motie is aangehouden in afwachting van een brief hierover.

Glyfosaat (agendapunt 7)

Het International Agency for Research on Cancer (IARC, adviseur WHO) heeft gemeld dat glyfosaat waarschijnlijk kankerverwekkend is. De werkzame stof glyfosaat zit in het Europese herbeoordelingsproces in de EU. Een EU-besluit volgt in de zomer van 2016. EZ doet de woordvoering hierover.

Glyfosaat wordt door de Kamer direct in verband gebracht met de maatregelen om het gebruik buiten de landbouw terug te dringen (een IenM-onderwerp). Glyfosaat is namelijk de meest gebruikte stof om onkruid te bestrijden, onder andere op verhardingen. Door het gebruik van alle gewasbeschermingsmiddelen hier te verbieden, wordt ook het gebruik van glyfosaat verminderd.

De Kamer heeft veel interesse in glyfosaat en berichtgeving hierover in de media is vrijwel direct aanleiding voor het stellen van kamervragen. Voor het kerstreces zijn naar aanleiding van een bericht over het gebruik van glyfosaat door Rijkswaterstaat door drie partijen vragen gesteld. Tijdens het kerstreces heeft de SP daarenboven vragen gesteld over het gebruik van glyfosaat door de gemeente Amersfoort. De Kamer lijkt ervan uit te gaan dat het gebruik van glyfosaat nu al verboden is, terwijl dat voor verhardingen volgens planning in maart 2016 het geval is en voor overige terreinen buiten de landbouw in november 2017. Vooralsnog zijn middelen op basis van glyfosaat nog toegelaten en moet de EU zich nog uitspreken over verlenging van de registratie van de werkzame stof (naar verwachting positief).

Zoals is aangekondigd in de brief van 6 februari 2014 zullen enkele uitzonderingen gelden voor het gebruiksverbod buiten de landbouw: situaties waar dat voor de veiligheid is vereist (zoals chemische bedrijven en waterkeringen), situaties waar nog onvoldoende haalbare en betaalbare alternatieven zijn (sport en recreatie, waar via Green Deals afspraken over afbouw zijn gemaakt) en specifieke soorten zoals invasieve exoten die alleen chemisch afdoende kunnen worden bestreden. Deze uitzonderingen worden uitgewerkt in een Ministeriële Regeling. Bij de beantwoording van de Kamervragen over het gebruik door Rijkswaterstaat had u opgemerkt deze uitzondering politiek kwetsbaar te vinden. Als reactie daarop is u voorgesteld om de uitzonderingen tijdelijk te maken, voor een periode van 3 jaar.

In maart 2014 is de motie Ouwehand/Schouw aangenomen om de verkoop van glyfosaat aan consumenten te verbieden. Door Staatssecretaris Mansveld is deze motie zo uitgelegd (brief van 25 maart 2014) dat dit betekent: minimaliseren van het gebruik van alle chemische gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. Dat vertaalt zich weer in het komende verbod, de Green Deals en het alternatief voor de kassacheck.

Relatie toelatingsbeleid en Kaderrichtlijn Water (agendapunt 11)

Een terugkerend punt in debatten met de Kamer is de relatie tussen het toelatingsbeleid en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Bij het beoordelen van gewasbeschermingsmiddelen wordt wel naar de belasting van het oppervlaktewater gekeken, maar daarbij worden andere (veelal ruimere) toelatingsnormen gehanteerd dan de milieukwaliteitsnormen uit de KRW. Daardoor kan het gebruik van een toegelaten middel leiden tot milieunormoverschrijdingen, ook als het volgens de gebruiksvoorschriften wordt gebruikt. Bij de wijziging van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden naar aanleiding van de Verordening, was nog wel sprake van het vooraf toetsen aan waterkwaliteitsnormen. De Kamer heeft echter via een motie aangedrongen dit af te schaffen, omdat het een nationale kop op Europese regelgeving werd gevonden.

In een recente brief (15 oktober jl.) is aangekondigd dat bij de evaluatie van de Verordening vanuit Nederland wordt ingebracht dat het toelatingskader beter moet worden afgestemd op de KRW. Door de Europese Commissie zal eind 2016 een voorstel worden gedaan voor de evaluatie. Bij de IenM-begrotingsbehandeling heeft de SP hier nog een vraag over gesteld, die schriftelijk beantwoord is – in lijn met de recente brief.

Tijdens het Wetgevingsoverleg Water op 30 november 2015 is een motie ingediend (aangenomen) om inzichtelijk te maken hoe het afstemmingstraject eruit ziet en wanneer welke resultaten worden bereikt.

Actualiteiten (niet op de agenda)

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Brief EZ over imidacloprid en neonicotinoïden

EZ wil voor het AO van 13 januari, mede namens u, een brief aan de Kamer sturen over de normoverschrijdingen van imidacloprid in oppervlaktewater. De conceptbrief wordt u via een aparte nota voorgelegd voor medeparaaf.

In de brief wordt gemeld dat geen verbetering van de waterkwaliteit zichtbaar is. Vanaf 1 augustus 2015 is door het Ctgb gecontroleerde distributie voorgeschreven: middelen op basis van imidacloprid mogen voor de glastuinbouw alleen worden verkocht als kan worden aangetoond dat het afvalwater wordt gezuiverd. Op basis van een nieuwe monitoring over de periode maart 2015-maart 2016 zal het Ctgb overwegen de toelating te wijzigen of in te

trekken. EZ bereidt parallel hieraan een AMvB voor om zo nodig via algemene regels een gebruiksverbod in te stellen.

Naar aanleiding van de opmerking van de VVD tijdens het Algemeen Overleg Landbouw van 14 oktober 2015 over het Hoofdlijnenakkoord waterzuivering glastuinbouw dat sprake zou zijn van een stapeling van maatregelen, is in de brief toegelicht dat het Hoofdlijnenakkoord geen andere maatregelen introduceert dan het verschuiven van de invoeringsdatum van de zuiveringsplicht.

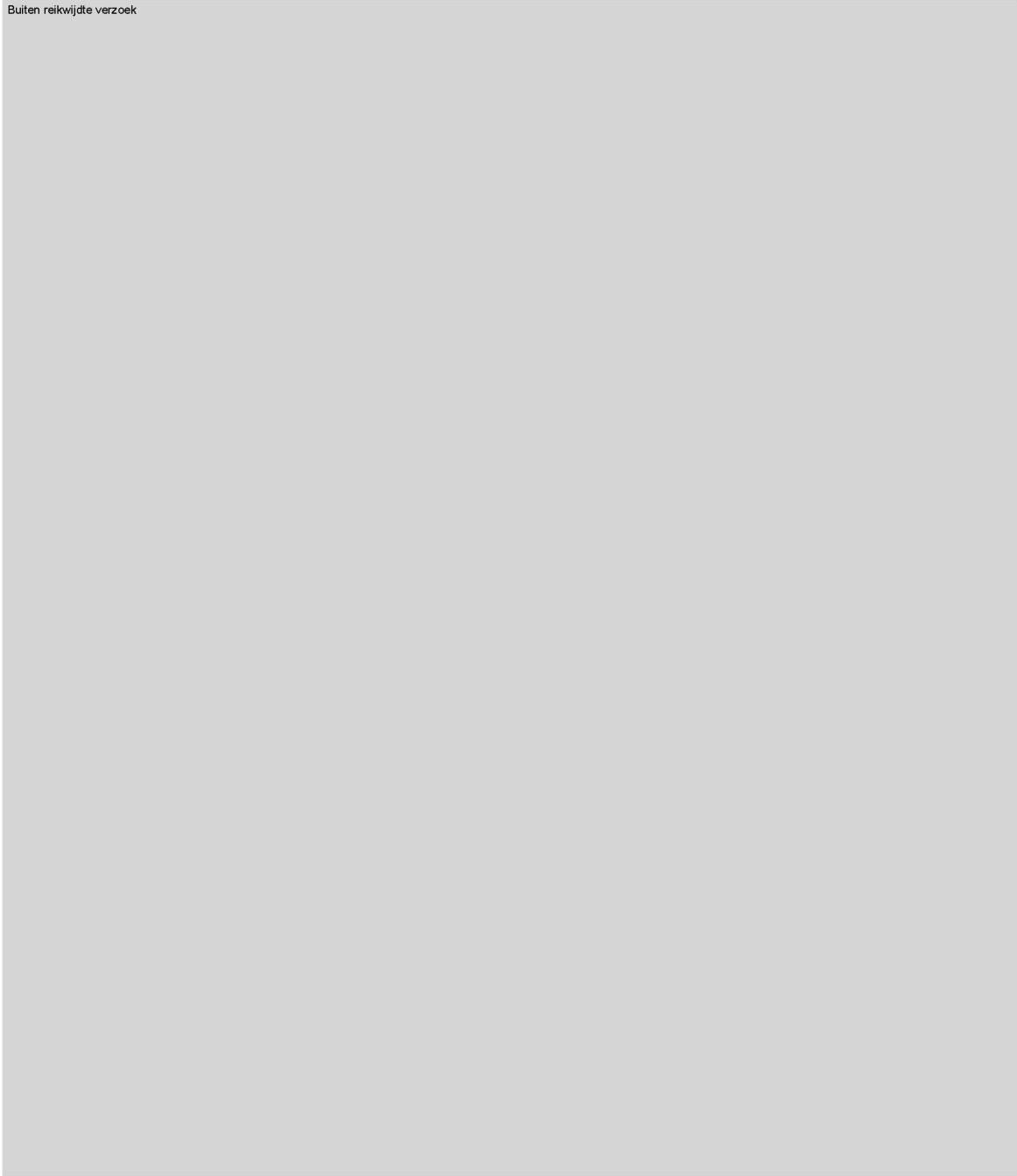
De brief gaat ook in op het EASAC-rapport over effecten van neonicotinoïden op ecosystemen (EZ). De boodschap is dat het Ctgb heeft geconcludeerd dat het EASAC-onderzoek geen zodanige nieuwe inzichten biedt dat ingegrepen zou moeten worden in huidige toelatingen. Het Ctgb doet wel aanbevelingen om de toetsingsmethoden te verbeteren. EZ ondersteunt deze aanbevelingen en zal zich hiervoor inzetten.

Tenslotte gaat de brief in op de EFSA-opinie over risico's voor bijen door spuittoepassingen van neonicotinoïden (EZ). EFSA concludeert dat voor drie neonicotinoïden (waaronder imidacloprid) een "hoog risico is vastgesteld of niet kan worden uitgesloten". Vervolgactie is dat de lidstaten zijn opgeroepen om gegevens te leveren en dat op basis daarvan wordt bezien of maatregelen nodig zijn ter aanvulling op eerder genomen maatregelen om bijensterfte tegen te gaan.

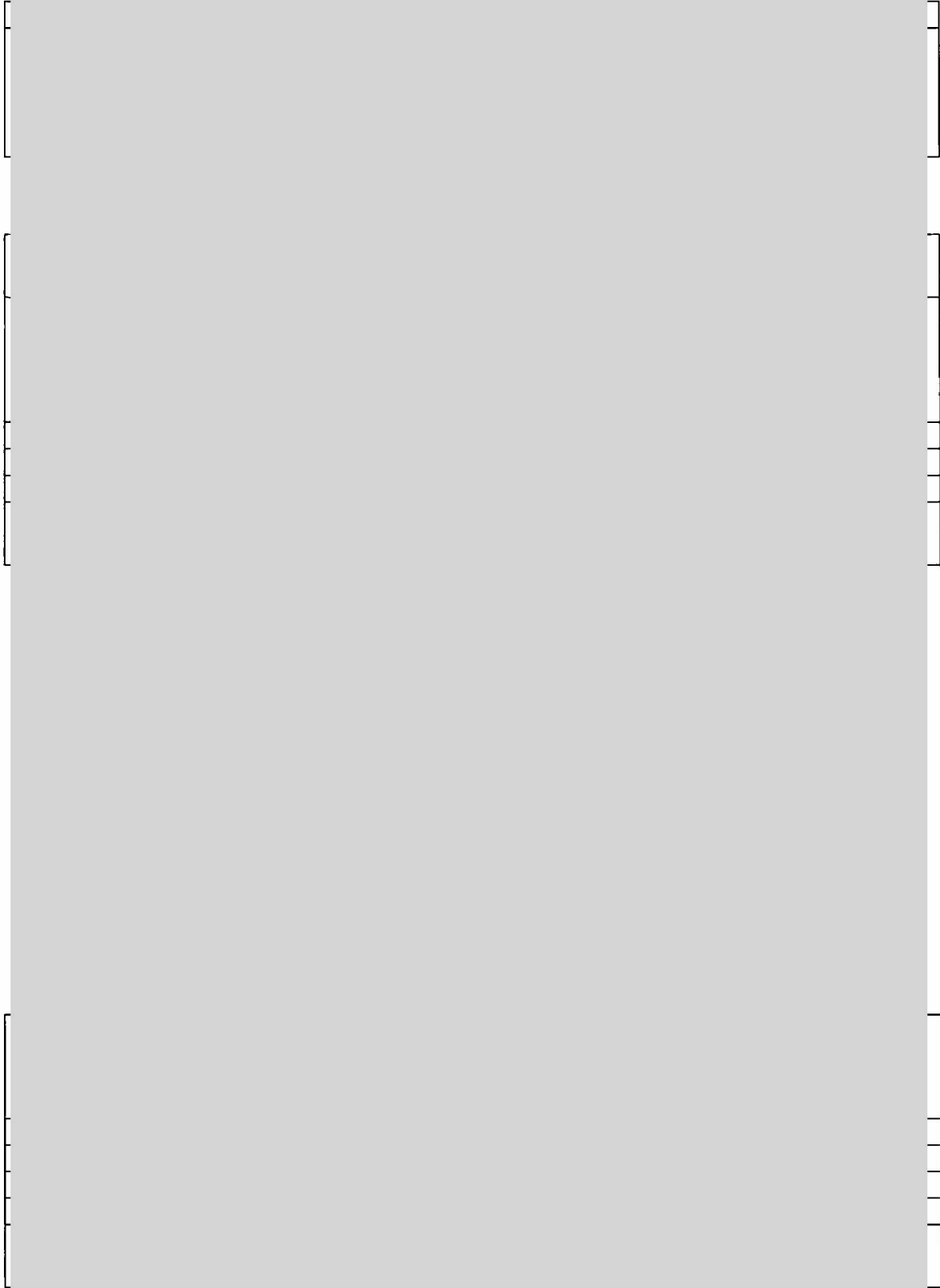
Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

